

Збірник тез
Міжнародної науково-практичної
конференції

Соціокультурні детермінанти
міжпоколіннєвої синергії:
політико-психологічний вимір

Львів — 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії:
політико-психологічний вимір»**

26 березня 2026 року

Львів – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Кафедра теоретичної та прикладної психології
Кафедра практичної психології ментального здоров'я
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії:
політико-психологічний вимір»**

Львів, 26 березня 2026 року

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2026

Редактор-упорядник:

Карпенко З. С., доктор психологічних наук, професор кафедри теоретичної та прикладної психології, Національний університет «Львівська політехніка»

Рецензенти:

Попович І. С. – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Пілецька Л. С. – доктор психологічних наук, професор

Чайка Р. М. – кандидат психологічних наук, доцент

Рекомендувала до друку та поширення через мережу

*Інтернет кафедра теоретичної та прикладної психології (протокол № 10 від 6.04.2026 р.),
Вчена рада Інституту права, психології та інноваційної освіти
НУ «Львівська політехніка» (протокол № 9/26 від 6.04.2026 р.)*

Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 26 березня 2026 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2026. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2025/pages/32963/zbirnik-tez-konferencii.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова українська.

ISBN 978-966-994-160-2

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір» (Львів, 26 березня 2026).

У збірнику представлено епістемологічні підходи до аналізу трансгенеративної ідентичності, особливості її символічного конструювання в умовах метамодерну; проблеми міжпоколіннєвої синергії та становлення меритократичних принципів у транзитивних суспільствах; роль медіа й цифрових технологій у процесах політичної соціалізації різних поколінь. Окреслено практичні стратегії забезпечення вікової різноманітності та ефективної міжпоколіннєвої взаємодії в умовах суспільних трансформацій.

Рекомендовано психологам, соціологам, політологам, філософам культурологам, педагогам та всім зацікавленим особам.

УДК 316.6:32:316.346.32

ЗМІСТ

Володимир Ортинський

Передмова.....13

РОЗДІЛ 1

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ МОДЕЛІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ
ПОЛІТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПОКОЛІНЬ.....15

Наталія Довгань

Концептуалізація поколінного часу в гуманітаристиці: теоретичні
гіпотези.....15

Ігор Галян

Епістемологія міжпоколінневого політичного пізнання: конструктивістські
виміри ціннісних інтерпретацій.....19

Оксана Яремчук, Василь Шусть

Міжпоколіннева синергія в історичній психології: механізми творчої
спадкоємності та конструювання образу майбутнього України.....23

Ольга Климишин

Національні духовні цінності як соціокультурні детермінанти
міжпоколінневої синергії української нації.....31

Сергій Дерев'янкін

Аксіологічний та етнокультурний детермінізм політичної взаємодії поколінь
у трансформаційному суспільстві.....34

Антон Фінько

Соціальна амбівалентність (дуальність) міжпоколінневої взаємодії.....36

Іван Сулятицький

Соціопсихологічна функція міжпоколінної взаємодії в системокомплексі
національної безпеки.....40

Тетяна Хлівнюк

Соціальна держава: ресурс демократичного розвитку та модель ефективної
взаємодії поколінь43

Михайло Найдьонов

Соціальна психологія індивідуальних і групових суб'єктів: дизайн
курсу.....47

Віталій Надурак

Історичний наратив як інструмент російської когнітивної війни.....51

Олена Галян	
Розвиток суб'єктності дитини у вимірі міжпоколінневої синергії: стратегії підготовки сучасного вихователя.....	298
Марія Комарницька, Зіновія Карпенко	
Самоефективність працівників рекреаційних закладів як фактор професійної взаємодії з різновіковими клієнтами.....	301
Магдалина Барчій, Ольга Воронова	
Вікові аспекти психологічної резильєнтності особистості в умовах війни.....	305
Мар'яна Мороз, Діана Логвінова	
Вікові особливості резильєнтності дорослих в умовах війни.....	310
Зоряна Адамська	
Медіація як альтернативний метод вирішення конфліктів у студентській групі.....	313
Мирослава Алексєєва, Зоряна Гнатів	
Особливості сприймання музики як психоемоційного ресурсу міжпоколінневої комунікації в умовах кризових та трансформаційних процесів.....	316
Олександра Дида	
Міжпоколіннева синергія у відтворенні науково-творчого потенціалу: психологічний аналіз виховних методів у сім'ї професора Рудницького....	319
Людмила Міхеєва, Ольга Яблонська	
Самооцінка жінок середнього віку в контексті его-станів транзакційного аналізу.....	323
Олександр Куций	
Синергія та темпоральні явища в організаційно-психологічних оцінках: результати пілотного дослідження.....	328
Владислав Кириченко	
Проблематика доказовості та вимірюваності ефектів групової психодинамічної терапії у крос-секційному вимірі.....	332
Вікторія Ватилик	
Стратегії міжпоколінневої взаємодії в умовах воєнної та соціальної нестабільності.....	335
Ліліана Кудрик, Ніна Лященко	
Мотиваційні чинники праці освітян середнього віку в сучасних умовах....	329
Ярина Шевчук	
Вікові особливості застосування механізмів психологічного захисту.....	341
Тетяна Лаба, Діана Логвінова	
Саморегуляція молоді в умовах війни.....	346
Іванна Оліяр, Зіновія Карпенко	
Взаємозв'язок прокрастинації з типами темпераменту студентів: очікування старших і реальність юних.....	350

розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності роботи персоналу та якості обслуговування клієнтів.

Інтенсивна емоційна взаємодія з клієнтами, необхідність постійної емоційної регуляції, робота в умовах невизначеності та непередбачуваності, орієнтація на добробут інших людей як результат власної праці – усі ці особливості висувають підвищені вимоги до психологічних ресурсів працівників. У таких умовах професійна самоефективність працівників дозволяє зберігати професійну ідентичність, мотивацію та попереджувати емоційне виснаження. Впевнені у власних силах працівники здатні краще підтримувати клієнтів різного віку й індивідуальних особливостей, створювати атмосферу безпеки та турботи, що є критично важливим для людей, які потребують відновлення після стресових переживань.

Магдаліна Барчій

*старший викладач кафедри психології
Мукачівського державного університету
barchiymagdalena@gmail.com*

Ольга Воронова

*доцент кафедри психології
Мукачівського державного університету,
кандидат психологічних наук
ol.voronova@gmail.com*

ВІКОВІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Актуальність дослідження. Проблема ресурсності особистості значно зростає в сучасних умовах, коли життєдіяльність людини перебуває під впливом психотравмувальних ситуацій, пов'язаних із військовим станом в Україні, що зумовлює підвищену тривожність та хронічний стрес всіх жителів України.

Основні теоретичні концепції резильєнтності досліджувалися такими зарубіжними науковцями, як: А. Master, К. Connor, J. Davidson, R. Newman, G. Bonanno, D. Coult. Вітчизняні науковці Г. Афузова, Г. Гандзілевська, Ю. Гонтар, Т. Гніда, В. Кротенко, Г. Лазос, Г. Найдюнова, Ю. Паскевська, О. Романчук, О. Руденко, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, О. Шевченко та ін. описали структурні компоненти резильєнтності, розглядали фактори, що сприяють формуванню резильєнтності особистості. Єдиного підходу до визначення резильєнтності в психологічній літературі досі не існує, і даний феномен визначають через сукупність якостей, особистісних рис або розглядають резильєнтність як процес, як адаптаційний механізм, що

спрацьовує в умовах стресу, невизначеності, емоційної напруженості тощо (Москаленко О.В., 2024).

Вітчизняні дослідники виділяють два підходи, які відображують сучасне трактування резильєнтності (від англ. *resilience* – еластичність, пружність), пов'язуючи це явище із відновленням ресурсності особистості. Так, перший підхід пов'язаний з розумінням цього явища в контексті індивідуальної характеристики, із вродженою динамічною властивістю особистості, яка «захищає від негараздів життя», а отже виявом постають і гнучкість, і спритність, і винахідливість, а також здатність долати важкі життєві ситуації конструктивним чином; другий підхід репрезентує трактування резильєнтності як динамічного і нерівномірного процесу, «у якому позитивна адаптація відбувається в умовах негараздів і який пов'язаний із появою чи розвитком нових сил особистості (Кічук А.В., 2023).

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування вікових особливостей прояву психологічної резильєнтності особистості в умовах війни.

Результати дослідження. Феномен резильєнтності розглядається як багатомірне поняття, що має системний характер і має такі характеристики: 1) резильєнтність – це біопсихосоціальний феномен, який охоплює особистий, міжособистісний та соціальний досвід і є закономірним результатом різних процесів розвитку в часі; 2) резильєнтність зазвичай пов'язують зі здатністю психіки відновлюватися після несприятливих обставин; 3) залежно від теми та об'єкта дослідження резильєнтність розглядається як багатомірне поняття; 4) резильєнтність залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів; 5) резильєнтність відіграє важливу роль у потенціалі особистості та формуванні посттравматичного зростання. Резильєнтність – це динамічна риса особистості, яка охоплює комплекс когнітивних, емоційних, адаптивних та особистісних рис, що гарантують здатність людини витримувати стрес і протистояти негативному впливу стресорів з метою збереження свого психічного здоров'я (Медянова О.В., Дворніченко Л.Л., Любіна Л.А., Кононенко О.І, 2023).

Узагальнену структурну схему резильєнтності запропонували Г. Афузова, В. Кротенко, Г. Найдьонова, вона включає три компоненти:

- когнітивний компонент, який виявляється через такі складові, як відкритість досвіду, толерантність до невизначеності та позитивне мислення;
- емоційний компонент, який передбачає емоційну стабільність, емоційний інтелект та екстраверсію;
- поведінковий компонент, який виявляється через пошукову активність, просоціальну поведінку.

У свою чергу, в результаті взаємодії всіх компонентів формуються усвідомлені стратегії подолання складних життєвих ситуацій – продуктивні копінг-стратегії (Афузова Г.В., Кротенко В.І., Найдьонова Г.О., 2023). О.

Руденко та Ю. Гонтар, досліджуючи особливості структури резильєнтності, визначають, що це резервуар здібностей та факторів, які забезпечують адаптивне функціонування особистості у різних ситуаціях та умовах. В рамках мультисистемної моделі працюють такі системи:

1) внутрішній резильєнс, що включає здоров'я та пов'язані зі здоров'ям фактори;

2) навички, знання та цілі, які дозволяють людині реагувати на негативні ситуації та потреби;

3) зовнішній резильєнс, що включає в себе соціально-екологічні фактори.

У рамках даної моделі резильєнс не залежить від наявності негараздів або стресових факторів. Негативні події діють як тригери, що порушують джерела внутрішнього та зовнішнього резильєнсу, активізуючи здатність адаптуватися. Індивідуальний резильєнс визначається здатністю узгоджувати потреби на основі власних ресурсів (Руденко О.В., Гонтар Ю.В., 2022).

Студентська молодь є особливою віковою та соціальною категорією, яка характеризується підвищеною вразливістю до стресових впливів, особливо в сучасних умовах воєнного стану. Така ситуація зумовлена специфікою навчально-професійної діяльності, що вимагає значних інтелектуальних та емоційних ресурсів, а також викликами особистісного та професійного самовизначення, становлення. В умовах війни до цих звичних труднощів студентського життя додаються потужні травматичні чинники, що істотно підвищують ризик розвитку хронічного стресу, інших емоційних розладів у студентів. Перш за все, це загроза власному життю та здоров'ю, переживання за безпеку близьких людей, побутові незручності. Багато студентів змушені поєднувати навчання з волонтерською або військовою діяльністю, що висуває підвищені вимоги до їхніх адаптаційних ресурсів, психологічної стійкості.

Значна частина студентської молоді зазнала досвіду вимушеного переміщення, що супроводжується втратою звичного життєвого простору, порушенням соціальних контактів і фінансовими ускладненнями. Набуття статусу внутрішньо переміщеної особи нерідко поєднується зі стигматизацією та проявами дискримінації, які посилюють психологічну вразливість молоді. Сукупність зазначених стресогенних чинників зумовлює зростання потреби у формуванні та розвитку резильєнтності студентів у воєнний період.

Резильєнтність є визначальним чинником підтримання психологічного благополуччя та успішної адаптації студентської молоді в умовах війни. Передусім вона сприяє збереженню стабільності й результативності навчальної діяльності попри пережиті травматичні події та складні життєві обставини. Студенти з високим рівнем резильєнтності характеризуються підвищеною наполегливістю, цілеспрямованістю та

здатністю до самоорганізації, що забезпечує ефективне засвоєння навчального матеріалу й досягнення академічних результатів.

Крім того, резильєнтність забезпечує більш збалансоване функціонування емоційної сфери в умовах тривалого стресу. Такі студенти демонструють емоційну витривалість, схильність до використання адаптивних копінг-стратегій і здатність підтримувати позитивний емоційний стан навіть у кризових ситуаціях. Важливою є й роль резильєнтності у підтриманні та відновленні соціальних взаємодій: резильєнтні студенти відзначаються розвиненими комунікативними навичками, емпатійністю та готовністю до співпраці, що сприяє ефективній взаємодії в умовах дистанційного навчання та обмежених можливостей міжособистісного спілкування.

Резильєнтність є надзвичайно важливою характеристикою особистості, що дозволяє студентській молоді ефективно адаптуватися до викликів сучасності та зберігати психологічне благополуччя в умовах війни. Розвиток цієї здатності має стати пріоритетним напрямком психолого-педагогічної роботи зі студентами, що переживають травматичний досвід, оскільки розвиток резильєнтності дозволяє студентам підтримувати стабільність навчання, контролювати емоційні стани та зміцнювати соціальні зв'язки. Це вимагає розробки та впровадження спеціальних програм, спрямованих на формування навичок стресостійкості, емоційної регуляції, ефективної комунікації та посттравматичного зростання (Потіхенська О.В., Костіна В.В., 2023).

Геронтологічний аспект дослідження резильєнтності, за К. Bolton, включає поняття стійкості як захисного фактору осіб похилого віку перед життєвими негараздами, що супроводжують процес старіння, здатність долати труднощі та, незважаючи на них, ставити перед собою мету, яку можна досягти незалежно від обставин (Bolton K. W., Praetorius R T., Smith-Osborne A., 2016).

На думку Т. Cosco та К. Howse, резильєнтність вважається новою та потенційно цінною у царинах досліджень старіння. Вивчення стійкості може призвести до розуміння можливостей покращення благополуччя в похилому віці, незважаючи на пов'язані з цим труднощі (Cosco T. D., Howse K., Brayne S., 2017). У дослідженнях зарубіжних науковців виявлено, що високий ступінь резильєнтності сприяє підвищенню сприйняття якості життя на фізичному та психологічному рівнях, зниженню тривоги, депресивних симптомів та самотності, відзначається позитивний вплив сприятливого родинного середовища та духовних переконань на психологічну стійкість людей похилого віку.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз засвідчив, що в умовах війни проблема ресурсності та психологічної резильєнтності особистості набуває особливої актуальності, оскільки тривалі психотравмувальні впливи,

хронічний стрес і підвищена тривожність істотно ускладнюють адаптаційні можливості людини. Резильєнтність постає одним із ключових психологічних ресурсів, що забезпечує збереження психічного здоров'я та здатність до відновлення після травматичних подій.

Узагальнення наукових підходів дозволило встановити, що в сучасній психології відсутнє єдине трактування резильєнтності. Водночас більшість дослідників розглядають її або як відносно стійку особистісну характеристику, або як динамічний процес позитивної адаптації в умовах негараздів. Обидва підходи взаємодоповнюють один одного та підкреслюють багатовимірний, біопсихосоціальний характер феномена резильєнтності.

Аналіз структурних моделей резильєнтності показав, що вона формується в результаті взаємодії когнітивних, емоційних і поведінкових компонентів, а також внутрішніх і зовнішніх ресурсів особистості. Така інтегративна структура забезпечує вироблення продуктивних копінг-стратегій, адаптивне функціонування та потенціал до посттравматичного зростання навіть у край несприятливих умовах.

Особливу увагу в межах дослідження приділено віковим аспектам прояву резильєнтності. Встановлено, що студентська молодь є однією з найбільш вразливих соціальних груп в умовах війни через поєднання навчальних навантажень, завдань особистісного й професійного становлення та додаткових травматичних чинників. Водночас високий рівень резильєнтності сприяє збереженню навчальної мотивації, емоційної стабільності та соціальної активності студентів, підвищуючи їхнє психологічне благополуччя.

Водночас геронтологічні дослідження підтверджують значущість резильєнтності й у поважному віці, де вона виступає захисним фактором, що сприяє збереженню якості життя, зниженню рівня тривоги, депресивних проявів і самотності. Це свідчить про універсальність феномена резильєнтності та його важливість на різних етапах життєвого шляху.

Отже, резильєнтність є системною, динамічною характеристикою особистості, яка відіграє провідну роль у подоланні наслідків війни та забезпеченні психологічного благополуччя.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>